

ทฤษฎีย่านกลาง

เลสลี เจ. คิง

มหาวิทยาลัยแมคมาสเตอร์

บทที่ 1 บทนำ

นครและเมืองที่แตกต่างกันด้านขนาดและลักษณะมีอยู่ในทุกส่วนของโลกที่มีการตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคที่ปัจจุบันเรารู้จักกันในนามของจีน อียิปต์ อิสราเอล อิรัก ปากีสถาน กรีซ และตุรกีนั้น ประวัติศาสตร์ของนครในฐานะเป็นศูนย์กลางสำคัญของกิจกรรมของมนุษย์ย้อนกลับไปไกลนับพัน ๆ ปีสู่ระยะแรกเริ่มแห่งอารยธรรม กำเนิดของเมืองเหล่านี้ในสมัยโบราณอาจเกิดจากการเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและการปกครอง หรือเป็นที่ตั้งด้านการป้องกันภัย นครอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน หรือในสวนอื่น ๆ ของโลก กล่าวคือ ในยุโรป เอเชีย อเมริกาเหนือและใต้รวมทั้งแอฟริกา เริ่มจากการเป็นทำเลที่ตั้งสำคัญสำหรับการค้าและพาณิชย์ และได้เจริญเติบโตและรุ่งเรืองตลอดเวลาหลายศตวรรษด้วยบทบาทเช่นนั้น

พลังทางเศรษฐกิจซึ่งทำให้นครเกิดพัฒนาการและการเติบโตอย่างต่อเนื่องมีมากมายและซับซ้อน ในระดับพื้นฐานที่สุด พลังเหล่านี้เกี่ยวกับพัฒนาการของเกษตรกรรมและการค้าและการปลดปล่อยประชากรจำนวนมากจากงานประจำวันด้านการหาอาหารและการยังชีพ เมื่อเป็นอิสระจากกิจกรรมเพื่อยังชีพเหล่านี้ แต่ยังคงอาศัยผลผลิตจากแรงงานของผู้อื่น ผู้ที่อาศัยอยู่ในนครจึงสามารถพัฒนาการค้าและพาณิชย์ ตลอดจนการจัดด้านการเงินและการเมืองซึ่งจำเป็นต่อการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมกับการสะสมความมั่งคั่งภายในนครในเวลาต่อมาก็มีพัฒนาการและการอุปถัมภ์กิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรมเกิดขึ้นด้วย

ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของนครผูกพันอยู่กับพัฒนาการของทุนนิยมอย่างแยกไม่ออก ดังที่นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ชื่อ แฟร์นันด์ โบรเดล (Fernand Braudel 1982) ได้พรรณนาไว้อย่างแจ่มแจ้ง แรงจูงใจด้านกำไร และการแสวงหาการสะสมทุนช่วยขับเคลื่อนนครซึ่งเป็นเครื่องจักรเศรษฐกิจ และเมื่อประสบความสำเร็จครั้งแล้วครั้งเล่า นครจึงเติบโตและรุ่งเรืองขึ้น

ข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจของการนำธุรกิจและอุตสาหกรรมมารวมไว้ด้วยกันในลักษณะ

ที่นครรวมเป็นกลุ่มนั้น นักเศรษฐศาสตร์เรียกว่า การประหยัดโดยการรวมกันเป็นกระจุก (agglomeration economies) คำนี้เป็นคำที่ใช้ทั่วไปคำหนึ่งและครอบคลุมถึงผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ผลประโยชน์ที่ได้จากการตั้งอยู่ใกล้ผู้ส่งสินค้าหรือตลาด ผลประโยชน์ที่ได้จากการติดต่อกับบริษัทอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมประเภทเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้บริการของนครร่วมกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น บริการด้านการธนาคาร การประกันภัย การสาธารณูปโภค และอื่น ๆ ตลอดจนผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการตั้งอยู่ในนคร และการเข้าถึงแรงงาน ตลาด และความสะดวกต่าง ๆ ของนคร ภายใต้ระบบทุนนิยม ข้อได้เปรียบของการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในนครมักได้รับการเน้นและส่งเสริม อย่างไรก็ตาม ความเป็นสากลของผลประโยชน์เหล่านี้พิสูจน์ได้จากข้อเท็จจริงที่ว่า ในปัจจุบันแม้แต่ประเทศซึ่งประณามวิถีชีวิตแบบทุนนิยม ก็ยังคงมีนครต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางหลักของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอยู่

อันที่จริงทุกวันนี้ประชากรของโลกส่วนมากอาศัยอยู่ในนคร เมือง และหมู่บ้านขนาดต่าง ๆ คำว่าชุมชนเมือง (urban) นำมาใช้เพื่อแยกประชากรส่วนใหญ่ออกจากประชากรชนบท (rural) ส่วนน้อย และตาราง 1.1 แสดงว่าสัดส่วนของชุมชนเมืองได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในเวลาคึ่งศตวรรษที่ผ่านมา และได้รับการทำนายว่าจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรต่อไปในอนาคต ในทุกภูมิภาคสำคัญของโลก ประชากรเมืองได้เพิ่มจำนวนขึ้นและเพิ่มด้วยอัตราที่รวดเร็วยิ่งในภูมิภาคที่กำลังพัฒนา เป็นการสะดวกที่จะใช้คำว่า แหล่งชุมชนเมือง (urban place) หรือ ศูนย์กลางชุมชนเมือง (urban center) เพื่อกล่าวถึง นคร เมือง หรือหมู่บ้าน ไม่ว่าจะมีความเท่าใดก็ตาม แน่นอนที่สุด การแยกความแตกต่างของศูนย์กลางชุมชนเมืองออกจากชุมชนชนบทไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของประชากรเท่านั้น มีหมู่บ้านในโลกที่กำลังพัฒนาหลายส่วน ซึ่งอาจมีผู้อยู่อาศัยอยู่หลายร้อยหรือหลายพันคนที่มีกิจกรรมแบบยังชีพด้านเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการประมงเป็นส่วนใหญ่ หมู่บ้านเหล่านี้จะไม่ถือว่าเป็นศูนย์กลางชุมชนเมืองเมื่อคำนึงถึงว่าชุมชนเมือง หมายถึง วิถีชีวิตที่ประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ และรูปแบบขององค์การทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างอย่างเด็ดขาดไปจากที่มีอยู่ในชนบทเหล่านั้น เหนือสิ่งอื่นใด ศูนย์กลางชุมชนเมืองมีระดับของการค้าและอุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากกิจกรรมแบบยังชีพขั้นพื้นฐานของหมู่บ้านชนบทอย่างมาก

ดังนั้น จุดที่จะบอกได้อย่างถูกต้องว่าชุมชนใดเป็นเมืองมากกว่าเป็นชนบทจึงไม่ใช่กำหนดได้โดยง่าย และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกใช้ขนาดประชากรต่างกันในการบอกว่าที่ใดเป็นเมืองและที่ใดไม่ใช่ ในสหรัฐอเมริกาโดยทั่วไปกำหนดว่าศูนย์กลางที่มีประชากร 2,500 คน หรือมากกว่า จึงจัดว่าเป็นชุมชนเมือง ในแคนาดาและออสเตรเลียขั้นพื้นฐานนี้อยู่ที่ 1,000 คน ใน

ขณะที่เดนมาร์กและสวีเดนจุดแบ่งยิ่งต่ำไปกว่านั้น คือ ที่ 200 คน ในทางตรงกันข้าม ในออสเตรเลีย และเบลเยียม ศูนย์กลางที่เข้าข่ายเป็นชุมชนเมืองจะต้องมีประชากร 5,000 คน และในญี่ปุ่น ศูนย์กลางที่มีประชากรมากกว่า 20,000 คนเท่านั้นจึงจะถือว่าเป็นชุมชนเมือง

ตาราง 1.1 ร้อยละของประชากรรวมในเขตชุมชนเมืองในโลก และในภูมิภาคสำคัญ 8 แห่ง ค.ศ. 1925-2025

ภูมิภาคสำคัญ	1925	1950	1975	2000	2025
รวมทั้งโลก	21	28	39	50	63
อเมริกาเหนือ	54	64	77	86	93
ยุโรป	48	55	67	79	88
สหภาพโซเวียต	18	39	61	76	87
เอเชียตะวันออก	10	15	30	46	63
ละตินอเมริกา	25	41	60	74	85
แอฟริกา	8	13	24	37	54
เอเชียใต้	9	15	22	35	51
โอเชียเนีย	54	65	71	77	87

ที่มา : United Nations (1974, หน้า 63)

ความลำบากในการแยกศูนย์กลางชุมชนเมืองขนาดเล็กออกจากชุมชนชนบทสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่มีอยู่ระหว่างชุมชนทั้งสอง ในทางเศรษฐกิจแหล่งชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางตลาดสำหรับเกษตรกร ในทางกลับกันพ่อค้าในแหล่งชุมชนเมืองต้องพึ่งพาเป็นบางส่วนในด้านการค้ากับเกษตรกร นอกจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเหล่านี้แล้ว ยังมีความสัมพันธ์อื่น ๆ ทางวัฒนธรรม การเมือง และสังคม เกี่ยวพันอยู่อีก เป็นเวลานับศตวรรษที่ ความสัมพันธ์เหล่านี้ระหว่างศูนย์กลางชุมชนเมืองกับชนบทที่อยู่รอบ ๆ มักจะถูกปิดบังโดยความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนกว่า และระหัดระอานกว่า ซึ่งได้เกิดขึ้นระหว่างหมู่บ้านกับเมือง เมืองกับนคร และระหว่างนครกันเอง แต่ไม่ว่าจะเป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิการค้าโพ้นทะเล (เช่นในกรณีของอัมสเตอร์ดัม เอเธนส์ ลิสบอน ลอนดอน มาดริด มาร์ไซยส์ นิวออร์ลีน ปารีส และเวนิส) หรือเป็นศูนย์กลางของโครงข่ายการค้าแห่งภูมิภาค (เช่น ชิคาโก เลนินกราด มิวนิค ปักกิ่ง และปราก) หรือเป็นเพียงศูนย์กลางพาณิชย์ชั้นนำภายในภูมิภาคใหญ่ (เช่น

เบอร์มิงแฮมในสหราชอาณาจักร ลีองส์ในฝรั่งเศส หรือเซนต์หลุยส์ในสหรัฐอเมริกา) ก็ตาม นครจำเป็นต้องพึ่งพากลุ่มความสัมพันธ์อันซับซ้อนยิ่งกว่าพื้นที่ชนบทโดยรอบเสมอมา และยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่ บางคนได้กล่าวถึงภาวะต้องพึ่งพากันนี้ว่าเป็นแบบกาฝาก ในทำนองที่ว่า ศูนย์กลางชุมชนเมืองดำรงอยู่และเก็บผลผลิตส่วนเกิน (ทั้งด้านเกษตรกรรมและการเงิน) ซึ่งเกิดจากชุมชนชนบท ยังมีคนอื่น ๆ ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์นี้ว่าเป็นแบบครอบงำในความหมายที่ว่า “ไม่มีเมืองใดที่ไม่ได้ให้ความสะดวกด้านตลาด การใช้ร้านค้า เครื่องชั่ง ตวง วัด การให้กู้เงิน ทุน ความ หรือแม้แต่สิ่งรบกวนจิตใจต่าง ๆ แก่ดินแดนเบื้องหลัง (hinterland) ของตน” (Braudel 1982, หน้า 374) ความคิดเห็นทั้งสองประการนี้มีสาระที่เป็นความจริงปนอยู่ และหนังสือเล่มนี้พยายามที่จะแยกสาระเหล่านี้ออกจากกัน เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ที่มีอยู่ไม่เฉพาะระหว่างหมู่บ้านกับชนบท แต่ระหว่างหมู่บ้านกับเมือง และเมืองกับนครอีกด้วย

การครอบงำอย่างท่วมท้นของนครใหญ่ ๆ ในรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของโลกเป็นที่ประจักษ์แล้วสำหรับทุกคน ตัวเลขในตาราง 1.2 ช่วยย้ำประเด็นนี้ ตัวเลขเหล่านั้นแสดงว่าสัดส่วนของประชากรโลกที่อาศัยอยู่ในนครซึ่งมีประชากรตั้งแต่หนึ่งล้านคนได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9 ใน ค.ศ. 1960 เป็นร้อยละ 13 ใน ค.ศ. 1975 และถึงแม้ว่าจะมีทำที่ว่าในประเทศอุตสาหกรรม การรวมตัวของประชากรนี้กำลังลดช้าลง และแหล่งชุมชนเมืองขนาดเล็กกำลังมีการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจไม่อย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม ยังไม่มีเหตุผลใด ๆ ที่จะคิดว่าแนวโน้มจะเปลี่ยนไปในทางกลับกันอย่างสำคัญในระดับนานาชาติ

ภายในประเทศใดก็ตาม ถัดลงไปจากเขตมหานครใหญ่ ๆ เหล่านี้มีนครขนาดเล็กลงมา เมือง และหมู่บ้านจำนวนมากซึ่งถือเป็นชุมชนเมืองโดยเหตุผลที่ว่าเป็ศูนย์กลางของอุตสาหกรรมและการค้า ของศิลปะและวัฒนธรรม และของอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งทำให้ชุมชนเหล่านั้นแตกต่างจากเขตชนบท เมือง หมู่บ้าน และศูนย์กลางขนาดเล็กที่สุดที่มักจะเรียกว่า หมู่บ้านน้อย เหล่านี้เองที่รวมกันเป็นเรื่องสำคัญของหนังสือเล่มนี้ ในศูนย์กลางชุมชนเมืองขนาดเล็กดังกล่าว ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างเมืองกับชนบทระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทได้แสดงไว้อย่างชัดเจน ณ ระดับนี้ศูนย์กลางชุมชนเมืองสามารถที่จะศึกษาและให้แน่ชัดทั่วไป (generalizations) ได้

ในข้อความตอนที่ผ่านมาแล้วได้อ้างถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการประหยัดโดยการรวมกันเป็นกระจุกเพื่ออธิบายว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มสูงที่จะรวมกลุ่มกันในการทำที่ตั้งเฉพาะแห่งซึ่งครอบครองโดยนครหรือแหล่งชุมชนเมืองอื่น ๆ และยังคงกล่าวด้วยว่าการประหยัดโดยการรวมกันเป็นกระจุกเฉพาะแบบอาจใช้ได้ สถานการณ์ที่ต่างกันไป และกับกิจกรรมที่

ตาราง 1.2 จำนวนและประชากรของเมืองล้าน (Million Cities) และร้อยละของประชากรรวม
ในเมืองล้าน ค.ศ. 1960 และ 1975 ในโลกและภูมิภาคสำคัญ

ภูมิภาค	จำนวนของเมืองล้าน		ประชากรของเมืองล้าน (ล้านคน)		ร้อยละของประชากรรวมในเมืองล้าน	
	1960	1975	1960	1975	1960	1975
	รวมทั้งโลก	109	191	272	516	9.1
ภูมิภาคพัฒนา	64	90	173	251	17.7	21.9
ภูมิภาคกำลังพัฒนา	45	101	99	265	4.9	9.2
ยุโรป	31	37	73	93	17.3	19.3
สหภาพโซเวียต	5	12	13	25	6.1	9.7
อเมริกาเหนือ	18	30	52	80	26.2	32.9
โอเชียเนีย	2	2	4	6	24.7	26.9
เอเชียใต้	18	34	32	88	3.7	6.8
เอเชียตะวันออก	23	45	60	131	7.7	12.9
แอฟริกา	3	10	6	22	2.4	5.5
ละตินอเมริกา	11	21	31	71	14.5	21.9

ที่มา : United Nations (1974, หน้า 36)

ต่างกันไป เช่น ท่าเลที่ตั้งของผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในนครแห่งหนึ่ง ย่อมแสดงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างไปจากกรณีท่าเลที่ตั้งของการจำหน่ายเครื่องจักรกลการเกษตรในศูนย์กลางเดียวกัน ในกรณีแรก สิ่งดึงดูดทางด้านท่าเลที่ตั้งอาจเป็นเพราะการมีโรงงานเหล็กกล้าอยู่ใกล้สำหรับส่งวัตถุดิบให้ หรือมีผู้ผลิตรถยนต์อยู่ใกล้เพื่อเป็นตลาด หรือทั้งสองอย่าง แต่ในกรณีที่สอง คือ การจำหน่ายเครื่องจักรกลการเกษตรนั้น สิ่งดึงดูดอาจจะเป็นตลาดซึ่งประกอบด้วยชุมชนเกษตรที่อยู่รอบ ๆ และการมีแหล่งสนับสนุนทางการเงินที่เหมาะสมอยู่ในนคร

กรณีของการจำหน่ายเครื่องจักรกลการเกษตรเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญที่เรียกว่า ความเป็นศูนย์กลาง (centrality) สำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายอย่างที่ตั้งอยู่ในนคร เมือง หรือหมู่บ้าน จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางของเขตตลาดใหญ่กว่าซึ่งขยายอาณาบริเวณ

ออกไปเกินขอบเขตของแหล่งชุมชนเมืองนั้น ๆ ลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะกับกิจกรรม ซึ่งบริการชุมชนเกษตรที่อยู่รอบ ๆ แหล่งชุมชนเมือง

ข้อคิดเห็นเรื่องความเป็นศูนย์กลางเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาด้วยความระมัดระวังและไม่เน้นมากจนเกินไป ในด้านข้อสมมติฐานนั้นคงเป็นที่ประจักษ์ชัดว่านักธุรกิจคนใดก็ตามที่มุ่งหาข้อได้เปรียบ (และผลกำไร) สูงสุด ย่อมจะเลือกทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้ใกล้ชิดกับผู้ที่จะเป็นลูกค้าจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในทางทฤษฎีก็ทำให้จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่ตรงกลางของเขตตลาด แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ทำเลที่ตั้งที่เป็นไปได้สำหรับธุรกิจนั้น อาจอยู่นอกจุดศูนย์กลางของเขตที่อาจจะเป็นตลาด นอกจากนั้น เขตนี้เองก็ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า และจะมีการกำหนดรูปร่างขึ้นในภายหลังโดยการกระทำของนักธุรกิจ ถ้าหากพักเรื่องข้อควรระวังเหล่านี้ไว้ก่อน การที่จะคิดว่าศูนย์กลางชุมชนเมืองซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคเกษตรมีฐานะเป็นย่านกลางเสนอกิจกรรมธุรกิจจำนวนมากให้แก่ประชากรชนบทที่อยู่ในบริเวณรอบย่านกลางนั้นย่อมเป็นข้อคิดเห็นที่มีประโยชน์ ดังจะได้แสดงให้เห็นในหนังสือเล่มนี้ คำว่า ย่านกลาง (central place) ได้รับการคิดขึ้นใน ค.ศ. 1931 เมื่อนักภูมิศาสตร์ชาวอเมริกันชื่อ มาร์ก เจฟเฟอร์สัน (Mark Jefferson) เขียนไว้ว่า “นครทั้งหลายไม่ได้เติบโตจากตนเอง ชนบททำให้เกิดนครขึ้นเพื่อทำหน้าที่ที่จะต้องทำกันในย่านกลาง” (1931, หน้า 454)

หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับย่านกลางต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ในย่านกลางนั้น ๆ ตลอดจนขนาดเชิงเปรียบเทียบ ทำเลที่ตั้งสัมพันธ์ และความมั่งคั่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาของย่านกลางเหล่านั้น

การอภิปรายเริ่มด้วยข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับลักษณะของแหล่งชุมชนเมืองในส่วนต่าง ๆ ของโลก โดยเน้นขนาดเชิงเปรียบเทียบ บทบาทหน้าที่ และเขตการค้าของแหล่งชุมชนเมืองเหล่านั้น ความสนใจตรงจุดนี้อยู่ที่การพิจารณาว่าลักษณะดังกล่าวได้รับการตรวจสอบและกล่าวถึงไว้อย่างไรในงานศึกษาเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานแบบเมืองในอเมริกาเหนือและยุโรป

การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานแบบเมืองมีส่วนร่วมในการให้หน้ทั่วไป และแม้แต่ความพยายามที่จะเกลากการให้หน้ทั่วไปนี้ให้เป็นแบบแผนหรือทฤษฎีทางแนวความคิดที่กว้างขึ้น “ทฤษฎี ย่านกลาง” ของวอลเตอร์ คริสตอลเลอร์ และออกุสต์ เลอช นักภูมิศาสตร์เศรษฐกิจชาวเยอรมันที่มีชื่อเสียงสองคนเป็นแนวคิดที่รู้จักกันดี ซึ่งมีการอภิปรายเพิ่มเติมกันเป็นอย่างมาก ทฤษฎีย่านกลางได้รับการกล่าวไว้อยู่ ๆ ในบทที่ 3 ของหนังสือเล่มนี้

มีคำวิจารณ์มากมายมุ่งไปที่ทฤษฎีย่านกลาง คำวิจารณ์หลายอย่างมีลักษณะเป็นเชิงปรัชญา ในขณะที่บางอย่างก็เป็นคำวิจารณ์เกี่ยวกับการขาดข้อสนับสนุนเชิงประวัตินและเชิงประจักษ์

สำหรับทฤษฎีนั้น หลายคนปฏิเสธไม่ยอมรับทฤษฎีย่านกลางเนื่องจากสะท้อนให้เห็นรูปแบบสังคมที่มีอยู่บางอย่างเฉพาะบางเวลาในประวัติศาสตร์ และโดยเหตุนี้จึงไม่สามารถให้คำทำนายที่มีอำนาจ ซึ่งสามารถนำไปทดสอบได้ในบริบทและเวลาที่ต่างกัน ผู้วิจารณ์ยังคงกล่าวต่อไปว่า ทฤษฎีย่านกลางไม่สามารถเสนอแนะแนวทางการเปลี่ยนแปลงสังคมที่อาจปรับปรุงสภาพของมนุษย์ทุกคนที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น ต้องยอมรับว่าคำวิจารณ์เหล่านี้มีน้ำหนัก แต่อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีย่านกลางได้กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อไปเกี่ยวกับกระบวนการและรูปแบบของเมือง และได้ชี้ให้เห็นแนวทางที่มีประโยชน์สำหรับการวางผังการตั้งถิ่นฐานแบบเมือง สิ่งสร้างเสริมเหล่านี้ได้รับการพิจารณาอยู่ในบทที่ 4 ของหนังสือเล่มนี้

ความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์มักได้รับการกระตุ้นโดยความไม่พอใจในคำอธิบายหรือการสร้างแนวความคิดที่มีอยู่แต่เดิม ประเด็นการโต้แย้งที่ว่า ทฤษฎีย่านกลางได้รับการกำหนดขึ้นอย่างไม่รัดกุมในด้านการพิจารณาถึงการผลิตทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมการซื้อขาย การจัดเรียงทำเลที่ตั้งของแหล่งชุมชนเมือง และกระบวนการเติบโตของเมืองเป็นจุดเริ่มของความพยายามใหม่ ๆ มากมายที่จะเขียนทฤษฎีขึ้น ซึ่งบางอย่างเป็นเรื่องที่กล่าวไว้ในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้